

Lähettäjä:

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —
Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry
Annankatu 29 A 16
00100 Helsinki
suojelusihteeri@tringa.fi

Vastaanottaja:

Helsingin kaupunki, Kirjaamo
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Mielipide Östersundomin osayleiskaavan suunnitteluperiaateluonnoksesta

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys — Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry:n (rek.nro 116.353, 4105 jäsentä loppuvuonna 2022) tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta, lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia alueensa lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä. Yhdistyksen toiminta-alue on Helsinki ja sen ympäristö (entinen Uudenmaan maakunta sekä Sipoo entisellä Itä-Uudellamaalla).

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa on perehtynyt Östersundomin osayleiskaavan suunnitteluperiaateluonnokseen ja muuhun aineistoon ja lausuu mielipiteenään seuraavaa.

Yleistä

Östersundomin osayleiskaavoituksen suunnitteluperiaatteiden lähtökohtana on visio raideliikenneyhteyteen perustuvasta luonnonläheisestä pikkukaupungista. Periaateluonnos nojaa vahvasti aiemmin nähtävillä olleisiin maankäytöskenaarioihin 3 ja 4 (Tiivis ja tehokas ratikkakaupunki sekä Pieni ratikkakaupunki) siten, että alueen rakentaminen keskittyisi kahden tiiviin rakentamisen vyöhykkeelle Sakarinmäen keskukseen ja Östersundomin keskukseen, minkä lisäksi uutta rakentamista osoitettaisiin pohjoiseen Landbon ja Ultunan suuntaan ja Karhusaareen. Jo rakennetuille alueille osoitettaisiin täydennysrakentamista ja suunnitellun pikaraitiotien linjaus kulkisi pääosin Uutta Porvoontietä pitkin.

Alueen toteutuminen on osin sidottu raideliikennepäätökseen. Ennen sitovaa päätöstä alueen raideliikenteen toteuttamisesta on tarkoitus mahdollistaa jo rakennettujen pientaloalueiden täydennysrakentaminen n. 4000–6000 uutta asukasta ajatellen, ja lisäksi osayleiskaavoituksen tavoitteena on myöhemmässä vaiheessa mahdollistaa asuntorakentaminen 35 000–45 000 uudelle asukkaalle. Vaikka voimakkaimman maankäytön ja suurimman asukaslukupotentiaalin skenaariot on jätetty prosessin tässä vaiheessa syrjään, muodostaa näin suuri tavoitellun asukasmäärän lisäys merkittävän uhan Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura-alueen suojeluperustelajeille ja osayleiskaava-alueen metsälinnustolle sekä metsäalueiden pirstoutumisen että etenkin voimakkaasti lisääntyvän virkistyskäyttöpaineen ja häiriövaikutuksen myötä.

Vaikutukset metsälinnustoon ja tärkeisiin lintualueisiin

Käytännössä koko osayleiskaavoitettava alue (jo rakennettuja alueita lukuun ottamatta) on vähintään kunnallisesti tärkeää lintualueita (Ellermaa 2018a), ja alueelle sijoittuvat lisäksi vähintään osittain myös maakunnallisesti arvokkaat Itä-Helsingin metsien, Östersundomin lintuvesien sekä Sipoonkorven seudun MAALI-alueet (Ellermaa 2018b). Laajojen ja yhtenäisten metsäalueiden merkitys monimuotoisen ja vaateliaan metsälinnuston säilymiselle on tunnistettu asianmukaisesti periaateluonnoksessa ja eritoten kattavassa linnustovaikutusten arviointiraportissa (Koskimies 2023), samoin kuin riittävän leveiden ekologisesti toiminnallisten metsäyhteyksien turvaamisen tarve niin pohjoiseteläsuunnassa kuin idän ja lännen välillä.

Tavoitetta yli 40 000 uudesta asukkaasta on kuitenkin hyvin vaikeaa sovittaa yhteen luontoarvojen turvaamisen kanssa. Nähtävillä olleen aineiston mukaan osayleiskaava-alueen metsäpinta-ala supistuisi suunnitteluperiaateluonnoksessa esitettyjen linjausten myötä n. 25 % nykyisestä siten, että pääosa menetetyistä metsistä sijoittuu Uuden Porvoontien pohjoispuolelle. Yhtenäisiä laajoja metsäalueita vaativien lajien, kuten metsäkanalintujen, kehrääjän ja mehiläishaukan elinmahdollisuudet osayleiskaava-alueella heikkenisivät maankäytön toteutuessa tuntuvasti metsäalueiden pirstoutumisen ja voimistuvan reunavaikutuksen myötä.

Haittavaikutuksia voidaan jossain määrin ainakin pyynn kohdalla lieventää riittävän leveiden, rauhallisten ja metsämaisten ekologisten yhteyksien turvaamisella ja laajentamisella (esimerkiksi sopivia kaistaleita metsittämällä). Uuden Porvoontien ympäristön tiivistäminen tulee kuitenkin ennemmin voimistamaan estevaikutusta ja hankaloittaa osaltaan toimivien yhteyksien säilyttämistä. Lisäksi etenkin osa pohjoiseteläsuuntaisista yhteyksistä esimerkiksi Porvoon moottoritien kohdalla on tälläkin hetkellä ongelmallisen heikossa toiminnallisessa kunnossa. **Kaavoituksen jatkosuunnittelussa ekologisten yhteyksien turvaaminen ja vahvistaminen tulee esittää riittävän konkreettisesti muodossa kaavakartalla.**

Periaateluonnoksessa esitetyt potentiaaliset uudet suojelualueet ovat kannatettavia ja tervetulleita, ja suojelualueet auttavat metsämaan yhtenäisyyden säilyttämisessä sekä ekologisten yhteyksien ylläpitämisessä parhaiten lähtökohtaisesti toteuttamalla alueet mahdollisimman laajoina. **Esitettyjen suojelualueiden ohella nostamme jatkosuunnittelua varten esille Östersundomin lintuvesien MAALI-alueen: maakunnallisesti tärkeän aluekokonaisuuden Natura-alue-alueeseen kuulumattomien alueiden suojelu olisi kosteikkolinnuston kannalta tärkeää.** Uuden rakentamisen osoittaminen Karlvikin pohjoispuolelle lisäisi arvokkaalle lintualueelle kohdistuvaa häiriötä, ja olisi erityisen ongelmallista kurjelle. Kurki kuuluu myös Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien Natura-alueen suojeluperustana oleviin lajeihin. **Jatkosuunnittelussa tulee laatia riittäviä suojavyöhykkeitä lintulahtien ympärille ja esittää nämä vyöhykkeet kaavakartalla.**

Vaikka suunnitellun maankäytön haittavaikutuksia voidaan joidenkin lajien kohdalla osittain lieventää, voimakkaasti lisääntyvän virkistyskäytön aiheuttamaa häiriövaikutuksen kasvua ei esitetyn kaltaisilla suunnitteluperiaatteilla ole mahdollista lieventää häiriöalttiin metsälinnuston kannalta riittävällä tavalla. Virkistyskäytön mittakaavan on nähtävillä olleen aineiston perusteella arvioitu kasvavan nykytilanteeseen nähden n. 20–40-kertaiseksi. Tämä tekisi kulunohjauksesta huolimatta laajoista alueista heikkolaatuisia tai elinkelvottomia pyylle, teerelle, metsolle ja kehrääjälle, heikentäisi mm. metsätiaisten ja tikkojen pesimämahdollisuuksia alueella ja hyvin suurella todennäköisyydellä johtaisi mehiläishaukan, huuhekajan ja kalasääsken katoamiseen osayleiskaava-alueen pesimälinnustosta voimakkaan pesinnän häiriintymisen myötä.

Niin ikään kaikki edellä kirjoitettu huomioon ottaen on epäilyksenalaista, voidaanko asukastavoite saavuttaa ilman merkittävää haittaa Mustavuoren lehto ja Östersundomin lintuvedet –Natura-alueen suojeluperustana oleville lintulajeille. **Perusteellinen Natura-arviointi tulee laatia mahdollisimman aikaisessa vaiheessa kaavoituksen jatkosuunnittelua niin Mustavuoren lehdon ja Östersundomin lintuvesien kuin myös Sipoonkorven Natura-alueen osalta.**

Pikaraitiotielinjaus

Alueelle suunnitellun pikaraitiotien esitetty linjaus Uuden Porvoontien kohdalla on aiemmin esillä olleista vaihtoehtoista paras ja aiheuttaa vaihtoehtoihin linjauksiin nähden vähiten häiriötä. Suunnitteluperiaatekartassa esitetään lisäksi pikaraitiotien selvittävä yhteystarve Sakarinmäen keskuksesta etelään kohti Karhusaarta ja pohjoiseen Landbon ja Ultunan suuntaan. **Nämä yhteydet rikkoisivat toteutuessaan Östersundomin lintuvesien ja Sipoonkorven seudun MAALI-alueiden yhtenäisyyttä ja heikentäisivät alueiden linnustollista arvoa, ja esitämme siksi yhteyksistä luopumista.**

Lopuksi

Osayleiskaavan suunnitteluperiaateluonnoksessa on paljon hyvää. Kiitämme erityisesti Salmenkallion ja Talosaaren metsien ja toisaalta Porvoon moottoritien pohjoispuolisten Sipoonkorven seudun MAALI-alueeseen kuuluvien kohteiden osoittamista potentiaalisiksi suojelualueiksi. Niin ikään erinomaisen kattava linnustovaikutusten arviointi ansaitsee kiitoksen, ja toivomme vastaavan tason säilyvän muissakin kaupungin vastaavissa maankäyttöhankkeissa.

Tringa kuitenkin katsoo, että osayleiskaavan suunnitteluperiaatteissa esitetty tavoite yli 40 000 uudesta asukkaasta on mittakaavaltaan liian suuri, jotta koko Helsingin alueen merkittävimpien ja edustavimpien metsälinnuston pesimäympäristöjen linnustolliset arvot voitaisiin jatkossakin turvata. **Tavoitetta tulee jatkosuunnittelussa tarkentaa selkeästi pienemmäksi.**

Helsingissä 6.10.2023

Alexi Mikola

Puheenjohtaja

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys —

Helsingforstraktens Ornitologiska Förening Tringa ry

Lähteet

Ellermaa, M., Helsingin tärkeät lintualueet ja merkittävä linnusto 2017. Kaupunkiympäristön julkaisuja 2018:8. (2018a)

Ellermaa, M., Maakunnallisesti tärkeät metsälintujen pesimäalueet Uudellamaalla. Tringa 4/2018. (2018b)

Koskimies, P., Östersundomin osayleiskaavan maankäyttöskenaarioiden vaikutukset linnustoon. Faunatican raportteja 13/2023.